

Yrityskaupan hyväksyminen: Berner Oy / Avena Nordic Grain Oy:n viljakaup- paliiketoiminta

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle on 14.4.2022 ilmoitettu järjestely, jossa Berner Oy ("Berner" tai "ilmoittaja") hankkii Avena Nordic Grain Oy:n ("Avena") viljakauppaliiketoiminnan Suomessa.

1 Yrityskaupan osapuolet

Berner on monialayritys, joka toimii Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Baltian maissa. Bernerin tuote- ja palveluvalikoima jakautuu neljälle eri liiketoiminta-alueelle, jotka ovat Kuluttajatuotteet, Berner MedLab, Teollisuuden Berner ja Viljelijän Berner. Maatalouskaupassa Bernerin valikoimaan kuuluvat suoraan viljelijöille myytävät kasvintuotannon tuotantopanokset, kuten kasvinsuojeluaineet, lannoitteet, rehunsäilöntäaineet, siemenet ja polttoöljyt. Berner toimittaa myös raaka-aineita elintarvike- ja rehuteollisuudelle.

Avena on Apetit-konserniin kuuluva vilja-, öljykasvi- ja rehuraaka-ainekauppias sekä kasviöljyjen ja valkuaispuristeiden valmistaja ja toimittaja. Yrityskaupan kohteena oleva **Avenan viljakauppaliiketoiminta** ("kohde") sisältää Avenan Suomessa harjoittaman viljakaupan, jossa kaupankäynnin kohteena oleva sato hankitaan suoraan viljelijöiltä ja myydään pääasiassa mylly-, elintarvike- ja rehuteollisuuden asiakkaille kotimaassa ja ulkomailla.¹

2 Ilmoittajien näkemys relevanteista markkinoista

Ilmoittajan mukaan yrityskaupan arvioinnin kannalta relevantteina markkinoina tulee tarkastella niitä maatalouskaupan segmenttejä, joilla jommallakummalla osapuolista on liiketoimintaa. Osapuolet käyvät maatalouskauppaa Suomessa, mutta niiden liiketoiminnot eivät ole horisontaalisessa eivätkä suorassa vertikaalisessa suhteessa toisiinsa. Kohde harjoittaa viljakauppaa ja Berner myy rehuraaka-aineita, peltolannoitteita, maanparannusaineita, kasvinsuojeluaineita, säilöntäaineita, siemeniä ja polttoöljyä.²

KKV on tarkastellut yrityskaupan kilpailuvaikutuksia ilmoittajan esittämän mukaisesti. Markkinamäärittely on kuitenkin voitu jättää avoimeksi, koska jäljempänä ilmenevin perustein yrityskaupan ei ole katsottu estävän kilpailua olennaisesti Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla.

¹ Yrityskauppa sisältää myös Avenan viljavarastot ja satamaoperaatiot Suomessa. Avenan öljykasvikauppa sekä kasviöljyjen ja valkuaispuristeiden kehittämiseen ja valmistamiseen liittyvä liiketoiminta jää kokonaisuudessaan yrityskaupan ulkopuolelle.

² Avena ja Berner ovat tehneet osto- ja myyntiyhteistyötä vilja- ja tuotantopanosten kaupassa elokuusta 2018 lähtien Viljelijän Avena Berner -brändin alla. Toimintamalli on perustunut kumppanuuteen ja yhteiseen kenttäorganisaatioon, jonka myötä viljelijät ovat voineet ostaa kasvintuotannon tuotantopanoksia Berneriltä ja myydä viljaa Avenalle yhden luukun periaatteen mukaisesti. Osapuolet ovat toimineet tähän asti itsenäisesti toisistaan erillisinä tahoina, mutta yrityskaupan toteuduttua niiden liiketoimintaa harjoittaa jatkossa yksin Berner.

Viljakauppa

Ilmoittajan näkemyksen mukaan viljakaupan relevantti markkina jakautuu viljelykasvien hankinta- ja jälleenmyyntimarkkinaan.³ Ilmoittajan mukaan viljakaupan markkinoille kuuluvat yhtenä kokonaisuutena kaikki viljat ja muut viljelykasvit, eikä markkinoita tulisi jaotella viljan laadun perusteella esimerkiksi tavalliseen ja luomuviljaan tai elintarvike- ja rehuviljaan. Osapuolilla on viljakaupan markkinoilla päällekkäistä toimintaa ainoastaan soijarouheessa, jota molemmat osapuolet tuovat maahan rehukäyttöön.⁴ Ilmoittaja katsoo, että viljakaupan maantieteelliset markkinat ovat valtakunnalliset. Viljakauppiat toimivat valtakunnallisesti ja hankkivat viljaa ja muita viljelykasveja laajasti ympäri Suomea ja vastaavasti myyvät sitä eri puolilla Suomea sijaitseville teollisuuden toimijoille, jotka tekevät hankintansa usein keskitetysti. Valtakunnallinen kilpailutilanne vastaa ilmoittajan mukaan hyvin kilpailutilannetta eri puolilla Suomea. Taulukossa 1 on esitetty viljelykasvien hankinta- ja jälleenmyyntimarkkinoiden kokoa ja osapuolten markkinaosuuksia koskevat ilmoittajan arviot valtakunnallisella tasolla viljelykasveittain jaoteltuna.⁵

Taulukko 1. Viljelykasvien hankinta- ja jälleenmyyntimarkkinoiden koko ja osapuolten markkinaosuudet vuonna 2021

Viljelykasvi	Markkinan koko, tonnia		Markkinaosuus Berner		Markkinaosuus kohde		Markkinaosuus osapuolet yhteensä	
	Hankinta	Jälleenmyynti	Hankinta	Jälleenmyynti	Hankinta	Jälleenmyynti	Hankinta	Jälleenmyynti
<i>Kaikki viljat</i>	1 950 000	1 400 000	-	-	[10-20] %	[10-20] %	[10-20] %	[10-20] %
<i>Vehnä</i>	450 000	395 000	-	-	[20-30] %	[20-30] %	[20-30] %	[20-30] %
<i>Kaura</i>	735 000	375 000	-	-	[10-20] %	[10-20] %	[10-20] %	[10-20] %
<i>Ohra</i>	660 000	540 000	-	-	[10-20] %	[5-10] %	[10-20] %	[5-10] %
<i>Ruis</i>	105 000	90 000	-	-	[10-20] %	[10-20] %	[10-20] %	[10-20] %
<i>Herne</i>	43 000	43 000	-	-	[0-5] %	[0-5] %	[0-5] %	[0-5] %
<i>Härkäpapu</i>	12 000	12 000	-	-	[0-5] %	[0-5] %	[0-5] %	[0-5] %
<i>Rapsirouhe</i>	251 351	251 351	-	-	[0-5] %	[0-5] %	[0-5] %	[0-5] %
<i>Soijarouhe</i>	125 252	125 252	[5-10] ⁶ %	[5-10] %	[0-5] %	[0-5] %	[10-20] %	[10-20] %

³ Viljakaupalla tarkoitetaan viljan ja yleisesti ottaen muidenkin viljelykasvien (ml. öljy- ja palkokasvit) oston ja myynnin markkinoita. Viljan hankintamarkkinoilla toimii erilaisia tahoja, kuten jälleenmyyntiä harjoittavia viljakauppiaita, viljelykasveja tuotannossaan hyödyntäviä teollisuustoimijoita ja kotieläintiloja, jotka ostavat viljaa suoraan alkutuottajilta eli viljelijöiltä. Tilanteessa, jossa ostajan lähialueella ei ole saatavissa tarvittavan laatuista tai tyyppistä viljaa, ostajat tekevät hankintansa viljakauppiailta jälleenmyyntimarkkinoilta.

⁴ Berner maahantuo luomulaatuista soijarouhetta, kun taas kohde tuo ulkomailta Suomeen geenimuunneltua soijarouhetta. Osapuolten maahantuomat soijarouheet ovat siten ilmoittajan mukaan laadultaan erilaisia.

⁵ Viljakaupan osalta annetut tiedot perustuvat Vilja-alan yhteistyöryhmä VYR ry:n ja Luonnonvarakeskuksen satokausikohtaisiin viljatasearvioihin ja kohteen parhaaseen arvioon. Hankintamarkkinan luvut käsittävät Suomessa tuotetun ns. kauppaan tulevan viljan, jossa ei ole huomioitu tilojen omaan käyttöön jäävää satoa, vilja- tai karjatilojen välistä kauppaa eikä siemeneksi päätyvää viljaa. Jälleenmyyntimarkkinan osalta luvut puolestaan sisältävät viljakauppiaiden Suomessa myymän viljan pois lukien siemeneksi päätyvä vilja. Rapsirouheen ja soijarouheen markkinoiden koot perustuvat näiden Suomeen tuotuihin määriin.

⁶ Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

Ilmoittajan mukaan kohteen tärkeimmät kilpailijat viljakaupassa ovat Hankkija Oy ("Hankkija") (markkinaosuus vuonna 2021 noin [30-40] %), Lantmännen Agro Oy ("Lantmännen Agro") ([20-30] %), Raisio Oyj ([5-10] %), ViljaTavastia osuuskunta ([0-5] %) ja A-Rehu Oy ([5-10] %).⁷

Rehuraaka-ainekauppa

Ilmoittajan mukaan rehuaineiden ja rehun lisäaineiden myynnin markkinoille kuuluvat ne rehun raaka-aineet, jotka eivät kuulu viljakaupan markkinoille.⁸ Rehuraaka-aineiden myynnin markkinaan kuuluvat tässä yhteydessä siten muut rehuaineet ja rehun lisäaineet eli eläinvalkuaiset, vitamiinit, esiseokset, hivenaineet, aminohapot, rasvat, kuidut, värit, aromit ja muut erikoistuotteet, joita Berner myy. Ilmoittajan mukaan rehuraaka-aineiden maantieteellinen markkina on valtakunnallinen. Rehuraaka-ainekauppaa käyvät pitkälti valtakunnalliset toimijat, ja valtakunnallinen kilpailutilanne vastaa myös hyvin kilpailutilannetta eri puolilla Suomea.

Ilmoittajan arvion mukaan muiden rehuaineiden markkinan koko vuonna 2021 oli 185 000 tonnia ja rehun lisäaineiden markkinan koko 22 000 tonnia valtakunnallisella tasolla.⁹ Bernerin markkinaosuus muiden rehuaineiden myynnissä vuonna 2021 oli noin [20-30] % ja rehun lisäaineiden myynnissä noin [20-30] %.¹⁰

Muut tuotantopanakset

Ilmoittajan mukaan peltolannoitteiden relevantti markkina jakautuu erikseen peltolannoitteiden hankinnan ja tuotannon ja toisaalta jälleenmyynnin markkinoihin. Markkinoille kuuluvat yhtenä kokonaisuutena kaikki viljelykasvien lannoitukseen käytettävät peltolannoitteet (ml. moniravinteiset NPK-lannoitteet, typpilannoitteet, fosforilannoitteet ja kaliumlannoitteet). Maanparannusaineiden markkinoille kuuluvat puolestaan kaikki viljelymaan ominaisuuksia parantamaan tarkoitetut maanparannusaineet, joihin kuuluvat lähinnä erilaiset kalkkituotteet. Polttoöljyn jälleenmyynnin markkinalle kuuluu kaikki maataloudessa käytettäväksi myytävä polttoöljy. Kasvinsuojeluaineiden jälleenmyynnin markkinaan kuuluvat kaikki viljelykasvien tai niiden satoon liittyvien vahinkojen torjuntaan tarkoitetut eri tehoaineita sisältävät kasvinsuojeluaineet. Näitä ovat esimerkiksi tuhoeläin-, kasvitauti-, rikkakasvi- ja kasvunsäädevalmisteet. Säilöntäaineiden jälleenmyynnin markkinaan kuuluvat kaikki rehun

⁷ Kilpailijat ja niiden markkinaosuudet ovat samat viljakaupan hankintamarkkinan ja jälleenmyyntimarkkinan osalta.

⁸ Ilmoittajan mukaan rehulla tarkoitetaan eläinten ruokintaan tarkoitettuja aineita tai tuotteita niiden jalostamisasteesta riippumatta. Rehun määritelmään sisältyy siten paitsi kasvi- tai eläinperäiset rehuaineet, kuten viljelykasvien jyvät ja siemenet, sekä niistä valmistetut rouheet ja puristeet, myös erilaiset valmiiksi prosessoidut rehuseokset sekä rehun lisäaineet, joita lisätään rehuihin esimerkiksi niiden rehun tai eläintuotteiden ominaisuuksia parantavien vaikutusten vuoksi. Rehun tuotantoketju voidaan jakaa useisiin vaiheisiin, kuten rehun raaka-aineisiin, tuotantoon, valmistukseen, jakeluun ja käyttöön. Osapuolista ainoastaan Berner myy tässä yhteydessä tarkoitettuja rehuraaka-aineita.

⁹ Tiedot perustuvat ilmoittajan parhaaseen arvioon, jonka pohjana on sen oma markkinatuntemus.

¹⁰ Bernerin tärkeimmät kilpailijat muiden rehuaineiden myynnin markkinalla ovat Nordkalk Oy Ab (markkinaosuus vuonna 2021 noin [30-40] %), SMA Mineral Oy ([5-10] %), Eastman Chemical Company ([5-10] %), Algol Chemicals Oy ([5-10] %) ja Yara Suomi Oy ([5-10] %). Rehun lisäaineiden myynnin markkinalla Bernerin tärkeimmät kilpailijat ovat Algol Chemicals Oy ([10-20] %), Koninklijke DSM N.V. ([10-20] %), Hankkija ([5-10] %), International Flavors & Fragrances Inc. ([5-10] %) ja Kauno grūdai, AB ([5-10] %).

säilöntään tarkoitettut säilöntäaineet, kuten biologiset, kemialliset ja happopohjaiset säilöntäaineet. Siementen jälleenmyynnin markkinaan kuuluvat kaikki viljelykasvien tuotantoon tarkoitettut kylvösiemenet.

Ilmoittajan mukaan kaikkien yllä mainittujen tuotantopanosten osalta niiden maantieteelliset markkinat ovat valtakunnalliset. Markkinatoimijat ovat pitkälti suuria kansainvälisiä tai kansallisia toimijoita ja valtakunnallinen kilpailutilanne vastaa myös hyvin kilpailutilannetta eri puolilla Suomea.

Ilmoittajan arvion mukaan peltolannoitteiden hankinnan ja tuotannon sekä jälleenmyynnin markkinoiden koko oli vuonna 2021 550 000 tonnia, maanparannusaineiden myynnin markkinan koko 456 565 tonnia ja polttoöljyn myynnin markkinan koko 272 747 tuhatta litraa valtakunnan tasolla. Kasvinsuojeluaineiden markkinan koko vuonna 2021 oli puolestaan 55 000 000 euroa, säilöntäaineiden markkinan koko 15 000 000 euroa ja kylvösiementen markkinan koko 47 000 000 euroa valtakunnan tasolla.¹¹ Bernerin markkinaosuus peltolannoitteiden hankinnassa ja tuotannossa vuonna 2021 oli noin [10-20] %, peltolannoitteiden jälleenmyynnissä noin [5-10] %, maanparannusaineiden myynnissä noin [5-10] %, polttoöljyn myynnissä noin [0-5] %, kasvinsuojeluaineiden myynnissä noin [30-40] %, säilöntäaineiden myynnissä alle [0-5] % ja kylvösiementen myynnissä noin [5-10] %.¹²

3 Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

Ilmoittaja katsoo, että yrityskauppa ei johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen millään markkinalla. Osapuolet toimivat maatalouskaupan eri segmenteillä Suomessa eikä niillä ole horisontaalisesti päällekkäisiä liiketoimintoja (pl. soijarouheen maahantuonti), vaikka osapuolten liiketoiminnoissa onkin tietty epäsuora vertikaalinen suhde. Osapuolet ovat tehneet yhteistyötä tuotantopanos- ja viljakaupassa itsenäisinä toimijoina jo useamman vuoden ajan, eikä yrityskaupan toteuttaminen vaikuta alalla vallitseviin kilpailuedellytyksiin. Yrityskaupan seurauksena Berner kävisi sekä tuotantopanos- että viljakauppaa alan suurimpien toimijoiden eli Lantmännen Agron ja Hankkijan lailla ja voisi uudessa asemassaan luoda näille entistä enemmän kilpailupaikkaa.

KKV:n arvion mukaan yrityskauppa ei kilpailulain 25 §:ssä tarkoitettulla tavalla olennaisesti estä tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Viraston markkinakuulemisessa ei myöskään ilmennyt, että yrityskaupalla olisi haitallisia kilpailuvaikutuksia.

¹¹ Tiedot perustuvat ilmoittajan parhaaseen arvioon, jonka pohjana on sen oma markkinatuntemus.

¹² Ilmoittajan mukaan Bernerin tärkeimmät kilpailijat peltolannoitteiden tuotannon ja hankinnan markkinoilla ovat Yara Suomi Oy (markkinaosuus vuonna 2021 noin [70-80] %), Cemagro Oy ([5-10] %) ja A-Rehu Oy (alle [0-5] %). Peltolannoitteiden jälleenmyynnissä Bernerin tärkeimmät kilpailijat ovat Lantmännen Agro ([40-50] %) ja Hankkija ([40-50] %), jotka ovat käytännössä vastaavin markkinaosuuksin Bernerin tärkeimmät kilpailijat myös maanparannusaineiden ja polttoöljyjen myynnissä. Kasvinsuojeluaineiden myynnin markkinalla Bernerin tärkeimmät kilpailijat ovat puolestaan Lantmännen Agro ([30-40] %), Hankkija ([30-40] %) ja Chemfield Oy (Suomen Kasvinsuojelukauppa) ([0-5] %). Säilöntäaineiden myynnin markkinalla Bernerin tärkeimmät kilpailijat ovat Valio Oy ([40-50] %), Hankkija ([20-30] %), Lantmännen Agro ([20-30] %) ja A-Rehu Oy ([5-10] %). Kylvösiementen myynnin markkinalla Bernerin tärkeimmät kilpailijat ovat Hankkija ([20-30] %), Lantmännen Agro ([20-30] %), Tilasiemen Oy ([10-20] %) ja Peltosiemen Oy ([10-20] %).

4 Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy yrityskaupan, jossa Berner Oy hankkii Avena Nordic Grain Oy:n viljakauppaliiketoiminnan Suomessa.

5 Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

6 Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 49 a §:n mukaan siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

7 Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa ekonomisti Mikko Mononen, puhelin 029 505 3089, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtajan sijainen, johtaja

Rainer Lindberg

Ekonomisti

Mikko Mononen